

Breed longkruid (*Pulmonária officinális* L.)

Medicinale Plant

De wetenschappelijke naam van Breed longkruid geeft direct al aan dat we hier te maken hebben met een medicinale plant. Al vanaf de Middeleeuwen werd het breed longkruid als geneesmiddel gebruikt tegen aandoeningen van longen en luchtwegen. De naam van het geslacht, waar de plant toe behoort, *Pulmonária*, is afgeleid van het Latijnse woord pulmo, dat long betekent. De soortnaam, *officinális*, komt van het Latijnse officinale = werkplaats, in het bijzonder die van de apotheker. De plant is ook een mooi voorbeeld van de signatuurleer. Volgens deze leer, die vroeger wel werd gehuldigd, gaf het uiterlijk van een plant aan voor welke kwalen zij geschikt was als geneesmiddel. De witte vlekken op de bladeren van het breed longkruid vertoonden volgens deze leer overeenkomst met ziek longweefsel. De geneeskraft van de plant berust op een hoog gehalte aan slijmstoffen, die de opneembaarheid bevorderen, en zeepstoffen (saponine), die als slijmoplosser fungeren.

Alleen in Zuid-Limburg inheems

Breed longkruid behoort tot de familie van de Ruwbladigen (*Boragináceae*). Het geslacht Longkruid (*Pulmonária*) telt tien soorten, die in de gematigde streken van Eurazië voorkomen. Het breed longkruid is een Midden- en Zuideuropese plant. De westgrens van het groei-areaal ligt over het zuiden van ons land. In Zuid-Limburg is de plant inheems. Verwilderd komt zij ook verspreid in de rest van het land voor. Zij maakt ook deel uit van de Stinzenflora. De plant gedijt het best in vochtige bossen.

Vroege bloeier

Breed longkruid is overblijvend en heeft een horizontale wortelstok, waaruit zich al vroeg in het jaar rechtopstaande bloeistengels ontwikkelen. Verspreid langs de stengel staan witgeklepte bladeren. Onderaan zijn ze kort gesteeld en voor het overige zittend. Ze hebben een eironde, soms onregelmatige, vorm en zijn toegespitst aan het eind. Zowel de stengels als de bladeren zijn sterk behaard. De bloei valt al vroeg in het voorjaar, in een periode waarin door slecht weer de dracht van de plant voor de bijen soms geheel verloren kan gaan. In maart vertonen zich de eerste bloemen. Ze staan in dubbele schichten in

de bladoksels aan het einde van de stengel. In de bloeiwijze staan kleine schutbladen.

Bloemkleur van roze-rood naar blauw

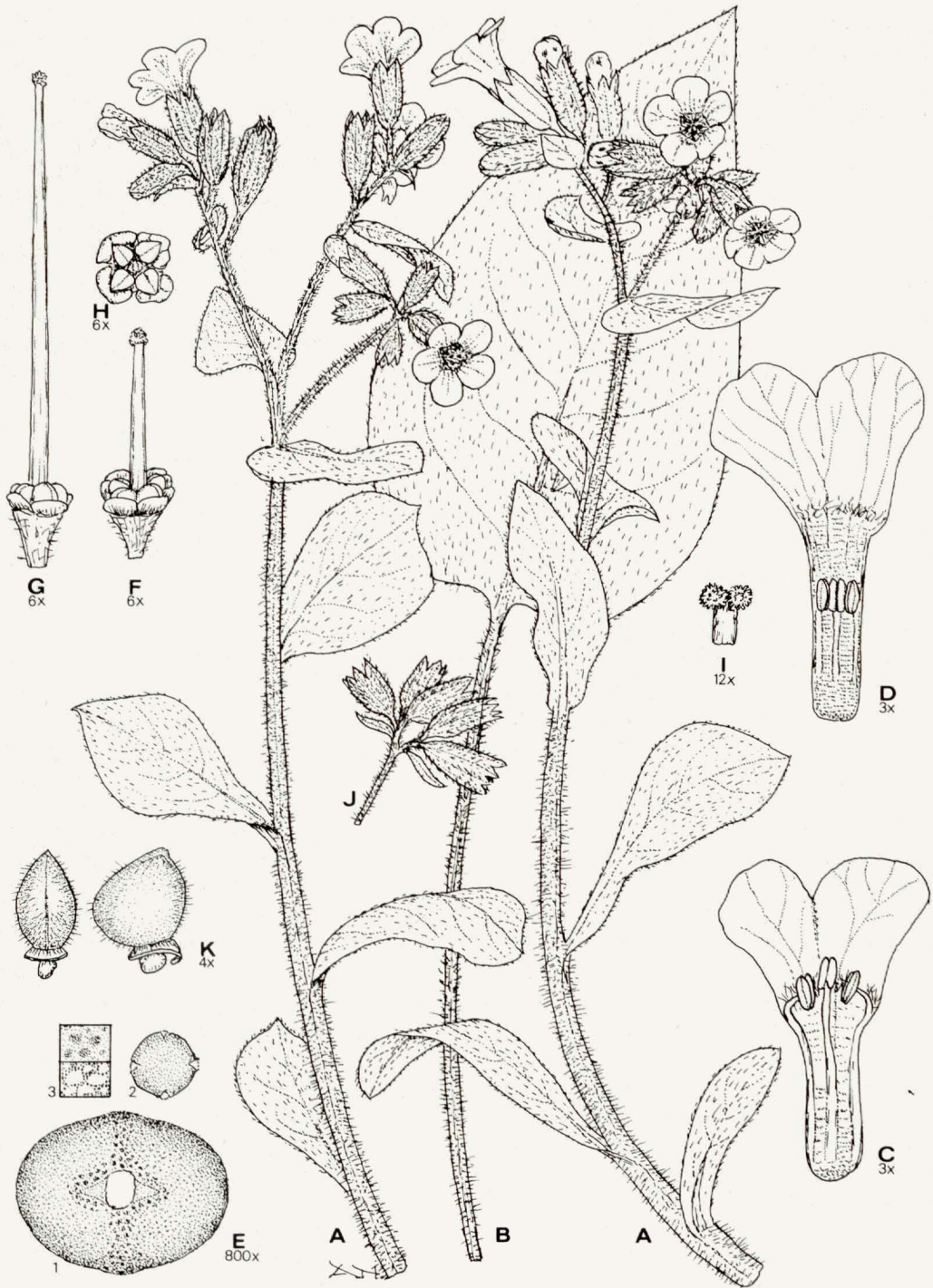
De bloemkelk is klokvormig en ook sterk behaard. In de bloemkelk is de bloemkroon buisvormig. Direct daarbuiten verwijdt zij zich klokvormig. De rand heeft vijf grote ronde lobben. In de keel van de bloem zit rondom een schaarse beharing. Bij vele andere soorten van de ruwbladigen zitten hier keelschubben. Als de bloem nog in knop is, heeft de bloemkroon een roze-rode kleur. Tijdens de bloei verandert de kleur in donkerblauw. Ook andere soorten longkruid vertonen deze verkleuring. Het tijdstip van de kleuromslag tijdens de bloei is voor de diverse soorten verschillend, maar voor een bepaalde soort constant. Zowel vòòr als na de kleuromslag is er nectar in de bloem. Voor insecten heeft de verkleuring geen betekenis.

Heterostyl

De meeldraden, vijf in getal, staan in de bloemkroon ingeplant. De bloemen zijn heterostyl: de stijl kan in lengte verschillen. Er zijn planten waarvan de stijl uit het buisvormig deel steekt. De meeldraden staan dan onder in de bloem. De andere plantvorm heeft een korte stijl, korter dan de kroonbuis, en meeldraden die boven in de bloem staan. De meeldraden staan op de scheiding van de kroonlobben. Het nectarium is vierdelig en ligt als een brede rand om het vruchtbeginsel. De bloemen zijn zelfsteriel. Voor de zaadvorming is de plant daarom aangewezen op insecten, die voor de nodige kruisbestuiving moeten zorgen. In het vruchtbeginsel, dat uit twee vruchtbladen bestaat, vormen zich tussenschotten, waardoor een splitvrucht ontstaat, bestaande uit vier nootjes. Onder aan de nootjes zit een vlezig aanhangsel, dat graag door mieren wordt gegeten. Die verslepen de nootjes en zorgen voor de verspreiding ervan.

Literatuur

- Kosta, G. (1922). Farbenwechsel und Insektenbesuch bei (*Pulmonaria officinalis*) L. Österr. Botan. Zeitschr. Bd. 71: 246-254.
- Bolliger, M. (1982). Dit Gattung (*Pulmonaria*) in Westeuropa. J. Cramer, Vaduz.

Breed longkruid (*Pulmonaria officinalis* L.)

A bloeistengels met bloeiwijze; B wortelblad; C deel bloemkroon en meeldraden van kortstijlige bloem; D idem van langstijlige bloem; E stuifmeelkorrel; 1 equatoriaal, 2 polair, 3 korreloppervlak tussen kiemopeningen; F stamper en nectarium van kortstijlige bloem; G idem van langstijlige bloem; H vruchtbeginsel en nectarium; I stempel; J kelken met vruchten; K nootje